

Vydūno draugijos pirmininko ataskaita už 2018-2020 metus

2017 m. gruodį įvykęs Vydūno draugijos suvažiavimas nesant kvorumo negalėjo išrinkti naujos Tarybos ir pirmininko nei priimti jokių reikšmingų sprendimų. Tačiau Draugijos gyvenime ir veikloje niekas regimai nepasikeitė, darbai vyko toliau. 2018-ji, Vydūno metai, skirti jo 150-sioms gimimo metinėms paminėti, buvo patys intensyviausi Draugijos istorijoje, renginių ir kitų įvykių buvo ypatingai daug, juos tik glaustai apžvelgsime.

Vydūno idėjų ir žinių apie jį sklaida liko svarbiausiu visos veiklos uždaviniu. Jis buvo vykdomas valstybės mastu visoje Lietuvoje, pagal Vyriausybės patvirtintą jubiliejinių Vydūno metų programą. Tačiau daug daugiau renginių vyko vietine iniciatyva, surinkau apie šimtą skelbimų ir kvietimų, bet didelė dalis liko nepastebėta ar netgi internete neskelbta. Taipogi suradau per 70 skirtų Vydūnui publikacijų, daugiausia internetinėje spaudoje, ir tai tikrai ne visos. Tačiau tenka apgailestauti, kad didžioji žiniasklaida beveik nepastebėjo Vydūno metų, išskyrus Kauno Dieną ir Vakarų Ekspresą. Aktorius ir režisierius Sigutis Jačėnas parengė seriją pokalbių apie Vydūną su žinomais kultūros žmonėmis, bet irgi tik per Extra FM radiją.

Jubiliejinių metų konferencijos:

Kasmetinė Vydūno tarptautinė mokslinė konferencija „Į sveiką gyvenseną ir skaidrią būti Vydūno keliu“ Klaipėdos universitete;

Visuminio ugdymo konferencija Šiaulių Gegužių progimnazijoje;

Mokinių ir mokytojų forumas „Vydūno paslaptis - matyti daugiau negu kiti“ Kaune;

LKTI Konferencija „Išvysti kitaip“ 2018.03.22

Konferencija skirta Vydūno 150-sioms gimimo metinėms Seime 2018.03.21;

Konferencija Seime „Mūsų mokytojai – Daukantas ir Vydūnas“ 2018.10.12;

Šventinė konferencija „Vydūno keliu į dvasingumą ir sveikatingumą“ Tauragėje;

Meninė-mokslinė konferencija „Aš vis dar myliu Lietuvą“ Plungėje;

Fotomenininkės Lilijos Valatkienės darbų paroda „Vydūnas - žinomas, bet nepažintas“;

Trijų dienų Vydūno filosofijos festivalis šv. Kotrynos bažnyčioje Vilniuje

Tarptautinis ekslibrisų konkursas „EX LIBRIS. VILHELMUI STOROSTUI-VYDŪNUI – 150“ Šilutėje;

Europos savaitė skirta Europos minties lyderiui – Vydūnui Detmolde, Vokietijoje.

Čia paminėta tik mažuma jubiliejinių renginių; daugiau – pridedamoje laikmenoje.

Knygų leidyba. Vydūno knygų platinimas gal geriausias būdas skleisti Vydūno mintis. Deja, su Vydūno metais šią svarbią veiklą Draugija jau užbaigė - išleido tik vieną knygą – Vydūno „paprastų lietuvių palikimas“ (lietuvių ir vokiečių kalbomis). A. Žarskus savo iniciatyva išleido paties redaguotus „Gimdymo Slėpinius“. Išėjo R. Palijanskaitės sudaryta knyga „Asmenybė ir sveikata“, (II leidimas), taipogi jos svarbiausias darbas, monografija „VYDŪNAS. Regėjimai, darbai, atradimai“. Dar jubiliejinių metų išvakarėse išėjo reikšmingiausia knyga – V. Bagdonavičiaus ir A. Martišiūtės-Linartienės monografija „Vydūnas“. Pasitinkant Vydūno metus kun. M. Danys'o rūpesčiu Vokietijoje išleista Vydūno „Sieben hundert Jahre deutsch-litauischer Beziehungen“, o jau 2018 m. pakartotas knygos „Vydūnas und Deutsche Kultur“ leidimas.

Sulaukėme ir knygutės vaikams – L. Mickutės ir B. Bikelytės „Iliustruota VYDŪNO gyvenimo ir kūrybos istorija“. Jau šiais metais LLTI išleido Vydūno raštų tritomį, o V. Klevas savo lėšomis išleido pjesių knygą, kurioje vienos pjesės dalis pavadinta „Vydūnininkai“.

Knygų mugėje Vydūno metais Draugija dalyvavo paskutinį kartą. Mugė yra svarbi vieta viešinti ir platinti Vydūno raštus, bet tokiam darbui nebeturime pajėgų, o ir ekonomiškai tai nuostolinga. Leidybą stabdo ir tai, kad atspausdintas knygas sunku parduoti, knygynai ima tik paklausias ir pelningas knygas.

Vydūnas teatro scenoje. Ryškiausias įvykis pasitinkant Vydūno metus – Domininko Malajavo „Jūrų Varpų“ pastatymas Pagėgiuose po atviru dangumi. Jauno režisieriaus darbą Draugija įvertino premija. Kupiškio kultūros centre įvyko Unės Babickaitės teatro (rež. Nijolė Ratkienė) spektaklio „Vydūno regėsiai Lietuvai“ premjera, Plungėje – „Piktoji gudrybė“; tikriausiai buvo ir daugiau Vydūno vaidinimų, tik plačiau neviešintų.

Vydūno atminimo įamžinimas. Draugijos pastangomis ir darbu atkurtos Bitėnų kapinės jau tapo pripažintu Mažosios Lietuvos panteonu. Bet paminklo Vydūnui Lietuvoje nebuvo. Jubiliejiniais metais su geranoriška Kauno savivaldybės pagalba pavyko pastatyti Vydūno paminklinį biustą Tautos garbės alėjoje. Sunkiau sekėsi Klaipėdoje, bet po beveik dešimtmetį trukusių pastangų jau ir ten yra originalus paminklas Vydūnui. Nepavyko Vydūno pagerbti Tilžėje, nepaisant atkaklių Broniaus Makausko pastangų – jai skirtą Vydūno biustą-statulą palikome laikinai saugoti Rambyno regioninio parko lankytojų centre. Nors kukliai, bet pagerbtas Vydūnas ir Plungėje – atidengtas memorialinis akmuo ir pasodintas ažuoliukas.

Ryšiai su užsieniu – svarbiausias pastarojo dešimtmečio pasiekimas yra bendradarbiavimas su Detmoldu – miestu, kuriame paskutiniu septynerius metus gyveno ir kūrė Vydūnas. Didelį entuziazmą rodo čia gyvenantis Draugijos Garbės narys Miroslavas Danys, jo dėka buvo surengtas iškilmingas Vydūno 150-mečio koncertas-minėjimas Detmolde. Jo rūpesčiu išleistos aukščiau minėtos dvi knygos, trečiosios (Vydūno straipsnių, raštų vokiškai) leidimas įstrigo dėl pandemijos. Artimai bendradarbiaujama su Brita Storost, tai pat Draugijos Garbės nare, Vydūno autorinių teisių perėmėja, aktyviai dalyvauja Vydūno raštų vokiečių leidimu, ji kasmet atvyksta į Lietuvą, dalyvauja stovyklose Bitėnuose. Toliau bendradarbiaujame su Vydūno Jaunimo centru Čikagoje.

Narystė. Formalios narystės Draugijoje nebėra, kas domisi Vydūnu ir kaip nors dalyvauja Draugijos veikloje, tas ir narys. Nario mokestis nebuvo renkamas – neatsirado žmogaus, kuris prisiimtų išdininko atsakomybę. Pagal 2017 m. atliktą apklausą, savo narystę Draugijoje raštu patvirtino 44 asmenys, bet iš jų tik keliolika mažiau ar daugiau veiklūs. Garbės narių šiuo metu yra 26. Šiais metais iš regimojo gyvenimo pasitraukė Draugijos Garbės pirmininkas Vacys Bagdonavičius ir Garbės narė Ksavera Vaištarienė, pagerbkime jų atminimą tylos minute. Narių sąrašas pridedamas.

Draugijos lėšos. Šiuo metu Draugijos sąskaitoje yra apie 700 Eurų. Įplaukos – iš rėmėjų ir už parduotas knygas. Svarbiausi rėmėjai – verslininkas Česlovas Tallat-Kelpša (biustas Kaune, 7000 eurų) ir Donatas Januta (biustas Tilžei, 3500 eurų) taipogi Violeta Pukelienė ir Ksavera

Vaištarienė (po 500 eurų). Pajamuoto turto Draugija neturi. Pridedamos atskaitos VMI ir Draugijos sąskaitų išrašai už pastaruosius trejus metus.

Draugijos patalpos – Pagal galiojančią sutartį esame bendranuomininkai patalpos J. Basanavičiaus 29, tačiau ja nebesinaudojame. Vietos Draugijos knygoms jose nėra, o pernai neliko vietos ir didžiajai Draugijos vėliavai. Mokėti nuomą 6-800 Eurų tik už keletą renginių per metus Draugijai per brangu. Nesugebėjus mums Draugijos priregistruoti J. Basanavičiaus 29, formaliai Draugijos adresas buvo Jakšto 9, bet savininkams pareikalavus Registrų centras Draugiją išregistravo ir dabar Draugija yra niekur. Renginiai vykdavo Keliautojų klube (ten saugoma ir Draugijos vėliava), Mokytojų Namuose, o pastaruojų metu LLTI salėje.

Vasaros stovyklos Bitėnuose – jau daugiau kaip trys dešimtmečiai jos yra svarbiausias Draugijos kasmetinis įvykis. Kapinių tvarkymą ir priežiūrą perėmus Pagėgių savivaldybei, stovyklautojams darbų nebeliko, bet beveik nebeliko ir pajėgių darbininkų. Nusistovėjo kita tradicija – išvykos į Kintus, Šilutę, Tauragę, Pagėgius, renginiai bibliotekose.

Šiais metais, nepaisant visokių kliūčių, stovykla praėjo labai gerai, ačiū Juozui ir Algimantui. Svarbiausias įvykis buvo konferencija Pagėgių Vydūno bibliotekoje, skirta Vaclovui Bagdonavičiui paminėti. Reikia tikėtis, kad konferencijos Pagėgiuose taps tradicija, o Pagėgių biblioteka taps svarbiu Mažosios Lietuvos kultūros centru.

Šios stovyklos metu darbotvarkėje buvo numatyta kasdieninė valanda Vydūno studijoms; nors ne kasdien, bet tokie pokalbiai vyko, ir jie tikrai reikalingi. Antra vertus, jie parodė, kad Draugijos nariai tikrai nepakankamai domisi Vydūno mintimis, didele dalimi Vydūnas daugumai lieka sunkiai suprantamas.

Reikšminga tradicija tapo kasdieninis dainų pusvalandis. Šiais metais dainų buvo mažiau, nes neatvyko svarbiausi dainininkai. Prie Draugijos veikianti Mažosios Lietuvos dainų grupelė jau keleri metai gyva, bet negausi. Turint omenyje Vydūno požiūrį į dainą, reiktų dainininkų grupelę palaikyti ir stiprinti, kad ji galėtų tapti Vydūno idėjų skleidėja.

Ateities planai – Vydūno metams praėjus, Draugijai senstant jos veikla palaipsniui gęsta ir planų ateičiai beveik ir nebeliko. Vacys vis puoselėjo viltį Draugiją gaivinti, bet jam netikėtai pasitraukus ir ta viltis išblėso. Viskas priklausys nuo šio suvažiavimo. Jeigu sugebėsime išrinkti naują Tarybą ir jaunesnę pirmininką, gal ir ateities planai atsiras.

Naujai Tarybai, jeigu ji bus išrinkta, pirmiausiai reiks sutvarkyti formalius Draugijos reikalus (patalpos, registracija, narystė), atgaivinti internetinę svetainę, atrasti šiuolaikiškesnę veiklos būdą ir pritraukti jaunesnių žmonių. Be jaunų pajėgų Draugija neturės ateities.

Siūlau į naują tarybą rinkti atstovus iš įvairių Lietuvos vietų, visų pirma Mažosios Lietuvos – Klaipėdos, Kintų, Pagėgių, Tauragės, taipogi Šiaulių, Kauno bei Vilniaus, kur jau yra Vydūno reikalui dirbančių žmonių. Keičiantis sąlygoms ir tobulėjant technologijoms reiktų pagaliau pradėti dirbti ir nuotoliniu būdu – ne tik Tarybos posėdžiai ir pasitarimai galėtų vykti netrukdomi atstumo ir kitų kliūčių, bet galima būtų rengti ir seminarus „on line“ Vydūno filosofinio palikimo studijoms. Jie būtų lengviau prieinami ir gal labiau priimtini jauniems žmonėms, jau užaugusiems su moderniomis technologijomis.

Reikia pripažinti, kad Vydūnas, nors žinomas ir gerbiamas, ypač praėjus jo jubiliejiniais metams, bet lieka menkai pažįstamas ir suprantamas ir tolimas nuo šių dienų gyvenimo. O stebint kas vyksta Lietuvoje ir pasaulyje, bent kiek mąstantis žmogus bent numano, kokios svarbios ir reikalingos yra Vydūno žmoniškumo idėjos mūsų gyvenimo gerinimui ir aukštinimui. Išmintingieji mūsų žmonės Vydūną vadina Tautos dvasiniu Mokytoju, Tautos žadintoju, tad reiktų siekti, kad jis būtų pripažintas mokytoju ir valstybės mastu. .

Bet kuriuo atveju, nepriklausomai nuo Draugijos likimo, vienas svarbus naujas darbas privalo būti atliktas – įkurtas Vydūno Fondas, kuris galėtų remti Vydūno studijas ir jo idėjų sklaidą. Galimybės tam yra, reikia tik žmonių. Vydūno fondas skatintų ir remtų Vydūno studijas ir tuo prisidėtų prie Vydūno idėjų sklaidos – svarbiausio Draugijos tikslo.

Linkiu naujai Tarybai, pirmininkui ir visai Draugijai sėkmės,

Tomas Stanikas

Vilnius, 2020 m. rugsėjo 5 d.

Priedai:

1. Draugijos narių sąrašas
2. Ataskaitos VMI
3. Elektroninė laikmena su Vydūno metų renginiais ir publikacijomis